

สมเด็จพระช่วง เรียน “ภาษาอังกฤษ”

จากไหน ใครเป็นคนสอน?

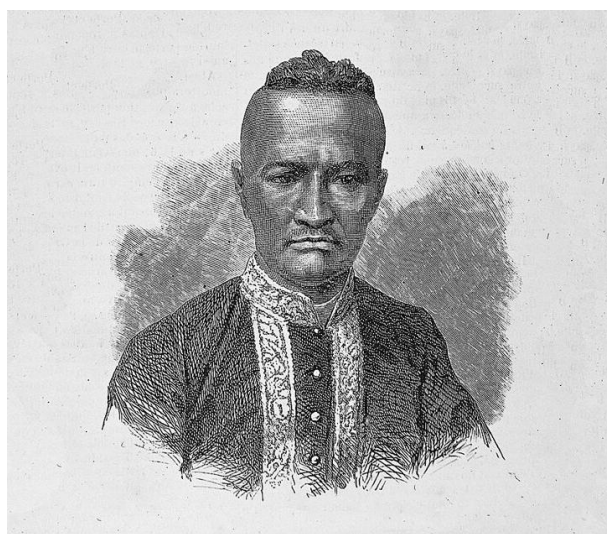
สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) หรือเรียกกันว่า “สมเด็จพระช่วง” เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คนสำคัญของสยาม ด้วยความสามารถที่มีมากจึงทำให้ท่านเป็น “ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน (ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์)” ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เนื่องจากขณะนั้น รัชกาลที่ 5 ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะพระชันษา 9 พรรษา (ภาพจากหนังสือ “ประชุมภาพประวัติศาสตร์แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร)

“ภาษาอังกฤษ” ก็เป็นอีกหนึ่งความสามารถของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทำให้ท่านโดดเด่นกว่าขุนนางคนอื่น ๆ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ช่วง บุนนาค) เรียนภาษาอังกฤษที่ไหน อย่างไร? เรื่องนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเล่าไว้ในหนังสือ “ประวัติสมเด็จพระเจ้าบรมมหาราชครูสุริยวงศ์ เมื่อก่อนเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน” ว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรียนภาษาอังกฤษกับเหล่ามิชชันนารีอเมริกัน พระองค์ทรงเล่าว่า แม้คนเหล่านี้จะเข้ามาเนื่องด้วยศาสนาเป็นหลัก แต่ก็ยังยินดีจะสอนภาษาอังกฤษและวิชาความรู้ต่าง ๆ ของฝรั่งให้คนอื่น รวมถึงช่วยเรื่องการแพทย์รักษาคนไทย

สมเด็จพระเจ้าบรมมหาราชครูสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

ขณะเดียวกัน คนไทยจำนวนไม่น้อยก็ยัง “รังเกียจ” คนกลุ่มนี้อยู่ เนื่องจากกลัวว่าจะพาดนและคนอื่น ๆ ไปเข้ารีตศาสนาอื่น ทว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณนารถสุนทรราชานุภาพ เพราะท่านสนใจเรื่อง “เรือกำปั่น” จึงตัดสินใจหาวิชาความรู้ด้านนี้จากพวกฝรั่ง ซึ่งก็พ่วงมาด้วยภาษาอังกฤษ ดังที่บิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทยทรงกล่าวไว้ว่า “สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เมื่อยังเป็นหลวงสิทธิ์นายเวร ใครจะเรียนวิชาต่อเรือกำปั่นเป็นสิ่งสำคัญ และภาษาอังกฤษก็ดูเหมือนจะได้เรียนบ้างอีกคน” ด้วยเหตุนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณนารถสุนทรราชานุภาพ ทั้งยังพอรู้ภาษาอังกฤษอยู่บ้าง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณนารถสุนทรราชานุภาพ ถึงกับบันทึกไว้ในหนังสือเล่มเดิมว่า “จะรู้ภาษาอังกฤษเพียงใดทราบไม่ได้ ข้าพเจ้าเคยได้ยินท่านพูดภาษาอังกฤษกับฝรั่งครั้งหนึ่ง ดูเหมือนจะพอพูดสนทนาปราศรัยได้ แต่การต่อเรือกำปั่น ท่านศึกษาจนชำนาญไม่มีตัวสู้ ในสมัยของท่าน ได้เป็นผู้ต่อตลอดมาจนเรือกำปั่นไฟในรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5” บุคคลที่เรียนรู้และคลุกคลีจนได้วิชาฝรั่งมา ไม่ได้มีเพียงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณนารถสุนทรราชานุภาพ ทรงเล่าไว้อีกว่า ยังมีอีก 3 พระองค์ อันได้แก่

1. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงเรียนภาษาอังกฤษและวิชาต่าง ๆ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4

2. พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกเรียนวิชาทหารเป็นหลัก ทั้งยังเรียนหนังสือเพื่อให้ทรงอ่านตำราได้เอง

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

3. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท เดิมทีพระองค์ทรงเชี่ยวชาญเรื่องแพทย์แผนไทยอยู่แล้ว แต่ก็ทรงศึกษาวิชาแพทย์ฝรั่งเพิ่มอีก แต่ไม่มีพระประสงค์เรียนภาษาอังกฤษ นี่จึงพอเป็นคำตอบได้ว่า “สมเด็จพระช่วง” เรียนภาษาอังกฤษจากไหน อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

ปติवलดา บวรศักดิ์. (2568 14 ตุลาคม). สมเด็จพระช่วง เรียน “ภาษาอังกฤษ” จากไหน ใครเป็นคนสอน?

ศิลปวัฒนธรรม. https://www.silpa-mag.com/history/article_158787